

VALTA

JA

KUNNIA

Markku Pietikäinen

Valta ja kunnia

Markku Pietikäisen teokset

Valta ja kunnia 2023

Päättömät 2021

Moldovalainen pajatso 2020

Maan nielemät 2016

Kellari 2015

Kaksoiset kateissa 2015

Ystäväni Rosa 2014

Kelmejä ja kesäduunareita 2011

Kalmasaaren erakko 2009

Painajainen leirikoulussa 2008

Markku Pietikäinen

Valta ja kunnia

Erään diktaattorin kiirastuli

Romaani

© 2023 Markku Pietikäinen

Kustantaja: BoD – Books on Demand, Helsinki, Suomi

Valmistaja: BoD – Books on Demand, Norderstedt, Saksa

ISBN: 978-952-33-9581-7

Hyvä vallanpitäjä on kuin kentauri, puoliksi ihminen, puoliksi eläin. Ruhtinaan tulee osoittaa ketun viekkautta ja leijonan voimaa, mutta ketun ei pidä näyttää todellista karvaansa.

Ruhtinaalle on luonnollisesti kunniaksi olla luotettava ja elää rebellisesti ja juonimatta. Kokemus oman aikamme tapahtumista kuitenkin opettaa, etteivät merkittävät ruhtinaat aina ole pitäneet sanaansa, vaan ovat oveluudella onnistuneet huijaamaan ihmismieltä.

Ruhtinailta ei ole milloinkaan puuttunut keinoja naamioida lupauksen rikkomisen lailliseksi toimeksi.

*– Niccolò Machiavelli: Ruhtinas
(Basam Books 2021, suomennos Taru Nyström)*

Prologi

Se olisi ollut vuosisadan ykköstapaus, elleivät britit olisi ehtineet ensin. Mutta kyllä nämäkin hautajaiset olivat aivan ehdotonta huipputasoa, siitä ei ole epäilystäkään. Kyynelehtivää saattoväkeä oli katujen varsilla valehtelematta miljoona, ja lisäksi spektaakkelia seurasi televisiosta pitkästi yli miljardi uteliasta ympäri maailman. Beethovenin surumarssi soi kärkiauton kaiuttimista, sotilaat marssivat kulkueen sivuilla pää pystyssä ja selkä suorana, heilauttelivat jalkojaan korkealle ilmaan niin että kiillotetut saappaanvarret välkehtivät kirkkaassa auringonpaisteessa. Johtavat poliitikot ja virkamiehet köröttelivät uurnaa kuljettavan mustan Bentleyn perässä avoautoissaan naamat peruslukemilla, ja kulkueen päästyä perille nämä ystävät tai ystävyyttä teeskentelevät kannattivat sotilailla ennennäkemättömän suuria kukkalaitteita, jotka aseteltiin korkeisiin telineisiin juuri pystytetyn muistomerkin edustalle. Kun uurna laskettiin valmiiksi kaivettuun kuoppaan, kunnianlaukaukset kajahtivat ilmoille ja suihkuhävittäjät levittivät taivaalle värivanoja.

Tuskinpa olisin itsekään pystynyt suunnittelemaan mieleenpainuvampia maahanpanijaisia. No, hahmottelinhan minä tietysti käsikirjoituksen ensimmäisen version, huolella sen teinkin, mutta kyllä ammattidramaturgit sentään puhalsivat surujuhlaan sen todellisen hengen. Tapahtumasta tuo-

tettiin tarkasti käsikirjoitettu ja maan parhaiden tekijöiden kuvaama dokumenttielokuva surevien alamaisten lohduksi ja materiaaliksi tulevien sukupolvien koulutustarpeisiin. Tulos oli suorastaan loistava, voin vilpittömästi vakuuttaa niille, jotka eivät ole vielä nähneet tätä hienoa taiteen tuotosta.

Tavallinen kansa tuskin osasi kuvitellakaan, miten juhlat jatkuivat siirryttäessä sisätiloihin, näkymättömiin julkisuuden silmiltä. Siinä vaiheessa pidettiin protokollan mukaiset puheet paperista lukien, nostettiin harras ilme kasvoilla maljat vainajan muistoksi, syötiin parasta mitä valtion rahalla oli saatavissa. Rivikansalaiset eivät ikävä kyllä päässeet juhlasaliin, mutta he saivat kuitenkin osallistua tilaisuuteen edustajiensa välityksellä niin kuin yleensäkin tällaisissa tapahtumissa.

Mutta sitten meno vasta äityy vauhdikkaaksi, kun virallinen ohjelma on saatu kärsityksi. Tiedän sen kokemuksesta. Tällä kerralla en ollut mukana, mutta olen saanut kuulla omia kanaviani pitkin, ettei vanhoista kaavoista poikettu näissäkään pidoissa.

Protokollatoimisto oli ohjeistanut mediaa tehokkaasti, ja lehdissä olikin hautajaisista pitkät tarinat. Se kuuluu ilman muuta asiaan, onhan suuren valtiomiehen poismeno aina tärkeä uutistapahtuma. Kotimaiset julkaisut kuvasivat tunteikkaasti juhlamenoja, ja sen lisäksi ne olivat liittäneet ohkeen laajan ja yksityiskohtaisen yhteenvedon vainajan saavutuksista. Myös rakkaan isänmaamme kunniakasta historiaa kerrattiin kiitettävän monisanaisesti.

Monet tapahtumasta raportoineet toimittajat olivat tehneet mielestään yllättävän huomion: hautajaisissa ei ollut paikalla yhtään merkittävää ulkomaista valtiomiestä. Näin siitäkin huolimatta, että ministeriön uskottiin normaaliin tapaan lähettäneen kutsut kaikkiin ilmansuuntiin. Minulla on kuitenkin asiasta parempaa tietoa. Moni valtio oli omalla vastenmielisellä toiminnallaan aiheuttanut sen, että sen nimi oli ruksattu pois meidän listoiltamme. Me emme seurustele

vihamielisten öykkärien kanssa, emmekä kutsu vierailulle sellaisia, joiden juhliin meitä ei kutsuta.

Mutta se oli tietysti erityisen raivostuttavaa, että parhaat ystävämme puuttuivat osallistujien joukosta.

Ulkomaiden edustajien poissaolo ei suinkaan pystynyt himmentämään tapahtuman loistavaa kokonaiskuvaa. On varmaa, että niistä juhlista puhutaan vielä pitkään ja että edesmenneen suurmiehen muisto säilyy kansalaisten mie-
lissä ikuisesti.

Minua harmittaa niin vietävästi, etten itse voinut olla paikan päällä osallistumassa näihin mieleenpainuviin peijaisiin. Minun osakseni tuli katsella tapahtumaa jälkikäteen videolta, mutta sitä videota minä olenkin sitten kelannut yhä uudestaan ja uudestaan. Tippa linssissä, nyyhkytystä pidätellen.

Olivathan ne sentään minun omat hautajaiseni.

1

Tähänastinen elämäni on minulle opettanut, että luottamus ihmiseen on sinisilmäisyyttä, suoraan sanottuna lapsellista typeryyttä. Terve epäluulo sen sijaan on viisauden merkki, sen minä ymmärsin jo nuorena miehenä urani alkuvaiheissa. Silloinen esimieheni teroitti minulle, että varsinkin meidän asemassamme oli jo viran puolesta epäiltävä kaikkia. Aina, yötä päivää, pyhänä ja arkena. Pääsin näkemään käytännössä, kuinka hän paljasti pettureita omasta lähipiiristäänkin ja pani heidät vastuuseen iljettävistä tempuistaan. Vastuuseen joutuminen ei tarkoittanut, että kohdehenkilö olisi pidätetty, asetettu syytteeseen ja tuomittu tekemästään rikoksesta. Ei suinkaan, meidän piireissämme ei menetellä sillä tavoin. Oikeusprosessit ovat aivan liian hitaita ja epävarmoja. Useinkin voi käydä niin höperösti, etteivät vanhakantaisiin periaatteisiinsa jämähtäneet tuomarit löydä kirjojensa paragrafeista syytetyn teolle kunnollista tuomitsemisperustetta, ja konna saattaa päästä livahtamaan ilman rangaistusta kuin koira veräjältä. Parempi on hoitaa asia itse ilman turhaa byrokratiaa soveltaen omia hyviksi havaittuja menettelytapoja.

Petturit vain yksinkertaisesti poistetaan rivistä, ei se sen kummempaa ole. Jotkut roistot hoitavat asian itse lähtemällä maailmasta oma-aloitteisesti, toiset joutuvat fataaliin onnet-

tomuuteen, muutamat vain katoavat jättämättä jälkeä itsensä. Aikaa ja vaivaa säästyy, kun ei tarvitse turhan päiten aprikoida, mikä toverin tekemä virhe oikeastaan oli. Riittää, kun on vahvat syyt epäillä, että hänellä oli ollut pirullisen kierot aikeet mielessään. Ja perusteiden pitävyyden voi arvioida ihan itse tarvitsematta neuvotella siitä kiireisten virkamiesten kanssa.

Kun sitten aikoinaan nousin korkeaan asemaani, tiesin varsin hyvin miten ympärilläni häärväivien ihmisten asenteet muuttuisivat. Saisin uusia vihamiehiä, hännystelijöiden luku kasvaisi entisestään, asemansa uhatuksi tunteneet ottaisivat pelokkaina etäisyyttä.

Ja ystävyyttä teeskentelevien joukossa kavalat brutukset hioisivat veitsiään odotellen silmät kiiluen sopivaa tilaisuutta puukottaa minua selkään.

Tällaisessa epävakaaassa toimintaympäristössä tarvitaan viisas strategia ja tehokkaasti toimiva turvajärjestelmä. Oma järjestelmäni olin kehitellyt jo paljon ennen kuin sitä tarvitsin.

Systeemi on kuin kolmikerroksinen pyramidi. Sen idea on varsin tuttu monen historiankirjoissa mainitun superjohtajan hallintomallista. Minun tapauksessani ylimpään kerrokseen kuuluu parikymmentä uskottua miestä – siinä joukossa ei satu olemaan lainkaan naisia – jotka olen tuntenut riittävän kauan ja jotka olen sitonut itseäni taloudellisiin kytköksiin. Olen ajatellut, että on perusteltua sijoittaa jokaisesta tienaamastani miljardista puolikas näihin miehiin. Näin suhteet pysyvät lämpiminä, varsinkin kun näin saadut ystävät voivat odottaa saavansa jatkossa lisää samankaltaisia huomio-osoituksia.

Ja liittolaisiin sijoitetut rahat saisin takaisin, kun olisi sen aika.

Mutta rasvaisinkaan voitelu ei yksin riitä. Jossakin vaiheessa joku neropatti voi ruveta kuvittelemaan satunnaisessa mielenhäiriössä, ettei hän enää tarvitse minun suoje-

luani ja myötämielisyyttäni. Tällainen harhaoppinen voi jopa ryhtyä pyrkimään kalifiksi kalifin paikalle, vanhan suosikkisarjakuvani sanontaa lainatakseni. Tämän vuoksi minulla on pyramidin ylimmässä kerroksessa kaksi tai kolme luotettua, joille olen antanut salaiseksi tehtäväksi pitää silmällä muita ryhmän jäseniä – ja toisiaan. Luottomiesten määrä vaihtelee hiukan sen mukaan, millaista turbulenssia ylimmän kerroksen väessä on kulloinkin tapahtunut.

Toisessa kerroksessa on lähemmäs sata vaikuttajaa, joiden myötämielisyydestä myös pidän tarkasti huolta. Tosin paljon vähäisemmin resurssein, koska turvallisuuspalvelu seuraa joka tapauksessa silmä kovana heidän edesottamuksiaan kokopäivätoimisesti.

Kolmanteen kerrokseen kuuluvat kaikki muut. Se ryhmä on suuri, mutta monin tavoin vaarattomampi. Siihen kuuluvia valvovat viranomaisen ohella minulle ystävällismielinen media ja ryhmän toiset jäsenet. Meidän yhteiskunnassamme kansalaiset ovat hyvin valveutuneita ja seuraavat tarkasti toisten edesottamuksia. Voi miten verraton voimavara ihmismielen ikaikainen kateus onkaan!

Viisas hallitsija hoitaa asiat niin, että merkittävä valtaosa alamaisista on hänen kanssaan samaa mieltä ja tukee häntä varauksettomasti. Yhdeksän kymmenestä on hyvä tavoitearvo kannatukselle, ja siihen minä olen parhaimmillani päässyt. Sillä tasolla pysyminen ei kuitenkaan ole helppoa. Pitää kuulostella tarkkaan, jos jokin asia alkaa hiertää kansalaisten mielissä. Epäilyttävien merkkien ilmaantuessa huomio on käännettävä kiireesti toisaalle. Ja tämä silmänkääntötempu on onnistuttava tekemään niin, että akuuttiin ongelmaan syylliset pystyy osoittamaan aukottomasti. Sitten kun syylliset ovat kaikkien tiedossa, isänmaataan rakastava hallitsija nousee päättäväisesti puolustamaan kansaansa näiden pirunpenikoiden raakalaismaisilta suunnitelmilta.

Kaikkein parasta on, jos pystyy kääntämään syyttävän sormen ulkomaille. Kotimaisillakin kelmeillä on aina tuki-

jansa muissa maissa, siitä olen aivan vakuuttunut. Ja siitä olen saanut myös kansani vakuuttumaan.

Tämä hallitsemisen filosofia on kannatellut minua pitkään. Jossakin vaiheessa aloin kuitenkin nähdä useammalla-kin suunnalla huolestuttavia vaaran merkkejä, ja jouduin aivan vakavissani hahmottelemaan suunnitelmaa sen varalta, että asemani hallintokoneiston huipulla alkaisi mennä turhan hikiseksi. Minä olen realisti: ymmärrän kyllä, ettei kaikkea voi kontrolloida oman tahtonsa mukaisesti loputtomiin. Suunnitelma B pitää olla valmiina takataskussa, ja sellaista aloin eräänä päivänä kehittää.

Olivathan avustajani tietysti jo ennen tätä valmisteleet minulle hätäpoistumisteitä. Sekä Argentiinassa että Venezuelassa minulla on vieläkin hyvin varustellut haciendat, joissa voisin viettää eläkepäiviä. Tälle suunnitelmalle oli annettu nimi Santa Maria sen laivan mukaan, jolla Kolumbus seilasi aikoinaan Amerikkaan.

Olin kuitenkin alkanut epäillä, että tieto Santa Mariasta oli vuotanut liian laajalle. Niinpä se suunnitelma saikin olla olemassa vain mahdollisten vainojien harhauttamiseksi.

Oli oikeastaan hyvän ystäväni ja työtoverini Andrei Viktorovitšin ansiota, että löysin uuden suunnan elämälleni.

Andrei oli kova tupakoija, röyhytteli mahorkkaa taukoamatta kuin korsteeni. Käskin hänen hankkiutua eroon moisesta paheesta, jos aikoi pyörähdellä minun kanssani samoissa salongeissa. Hän otti oitis onkeensa, kävi läpi kaikki mahdolliset pillerit, purukumit ja vieroituslääkkeet, unohtamatta hypnoosia ja akupunktiota. Kiinalaisten keksimää piikityshoitoa minä hiukan oudoksuin. Minun kaltaiselleni realismiin tukeutuvalle skeptikolle tekee tiukkaa uskoa tupakanhimon erkanevan neulanpistoilla. Ehkä railakas ruoskinta silloin tällöin toimisi vierotuksessa tehokkaammin. Monessa muussa tarkoituksessa tiedän sen ainakin toimivan.

Kaikkensa Andrei siis yritti, mutta mikään ei vain tuntu-

nut tehoavan. Melkein itkua vääntäen hän voivotteli minulle masentavaa tilannettaan, arveli sen taudin vielä vievän hänet hautaan. Teki suorastaan paha katsella Andrein surkeaa naamarustinkia, joka ei hymyilevänäkään ollut kovin mieltä ylentävä ilmestys.

Vajaa vuosi sitten tapahtui odottamaton käänne, joka vaikutti mullistavasti niin Andrein kuin minunkin elämään.

Jo lähes kaiken toivonsa menettäneenä ystäväni sai joltakin epämääräisiä vaihtoehtohoitoja tarjonneelta puoskarilta vihjeen, josta hän vielä suostui pulittamaan hädissään suomalaisen palkkion. Jossain Mumbain slummeissa oli vinkkaajan mukaan ihmemies, jonka sanottiin tekevän ällistyttäviä temppuja, loihditan vaikkapa tuuheat kutrit kiiltävään kaljuun. Ja ihan kivuttomasti, pelkästään suggeroimalla.

Minusta väite haiskahti aika paksulta enkä ottanut sitä todesta, mutta Andrei ei minua kuunnellut vaan lähti Intiaan toivoretkelleen. Sanoi sen olevan hänen viimeisen mahdollisuutensa. Ja kuinka ollakaan: hän tuli sieltä takaisin kahden viikon kuluttua ihan uutena ihmisenä. Andrei oli päässyt vastaans, tupakka ei enää maistunut, sauhuttelun ajatteleminenkin suorastaan puistatti häntä. Miehen ääni kuulosti nousseen matkalla ainakin oktaavin, ja krooninen tupakayskäkin oli alkanut vähitellen helpottaa.

Kuuntelin aluksi epäuskoisena Andrein innostunutta selostusta ihmeperanemisestaan. Hän kehui tapaamansa fakii- rin maasta taivasiin, sanoi nikotiiniriippuvuuden ohella päässeensä eroon unihäiriöistä ja jalkasilsasta. Lopulta minun oli pakko tunnustaa itselleni, ettei intialainen ollutkaan mikään turha sälli. Krediittejä oli, eivätkä ne perustuneet pelkästään kuulopuheisiin. Andrein tapaus ainakin teki hyvin uskottavan vaikutuksen minuun.

Ajattelin, että sellaisesta miehestä saattaisi hyvinkin olla hyötyä myös minulle jossakin kiperässä tilanteessa, vaikkapa sellaisessa jossa tarvittaisiin tehokasta psyykkistä valmennusta jollekin reaali maailmasta harhautuneelle kohderyh-

mälle. Valtakuntaa hallitessani olin monet kerrat kaivannut veretöntä vaihtoehtoa vastahankaisten alamaisten taivutteleluun.

Sanoin Andreille, että olihan minunkin sellainen kummajainen nähtävä.

2

Ystävälleni Andrei Viktorovitšille kävi lopulta huonosti. Tervehdyttyään hän oli liiankin reipas ja pisti nenänsä asioihin, jotka eivät lainkaan hänelle kuuluneet. Sellaista edes minä en voinut sietää, vaikka olenkin pitkämielinen ja ymmärtäväinen ihminen. Mutta saipahan miesparka kuitenkin elää muutaman kuukauden onnellista elämää ilman tupakan kirousta.

Rauha hänen sielulleen.

Ennen valitettavaa poismenoaan Andrei ehti järjestää minulle tapaamisen sen noitatohtorinsa kanssa. Mies lennätettiin yksityiskoneella armeijan kentälle, josta hänet haettiin panssariautolla salaiseen tapaamispaikkaan. Minä en kerta kaikkiaan halunnut tehdä asiasta julkista, se ei olisi ollut pyrkimyksilleni hyvästä.

Yleensäkin minulla on se periaate, että en päästä median reposteltavaksi henkilökohtaisia asioitani. Tai edes niitä valtakunnan asioita, jotka katson tarpeellisiksi pitää pimennysverhon takana. Niinpä kun sitten sopivan mittaisen hiljaisuuden jälkeen ilmestyn uutisia janoavan lehdistön eteen, tarjoilemani jutut otetaan innokkaasti vastaan ja ne saavat kaksin verroin huomiota ja runsaasti palstatilaa. Niin kuin tietysti olen tarkoittanutkin.

Minun vieraani näytti todella vanhalta ja raihnaiselta.

Valtansa huipulla oleva diktaattori alkaa pelätä turvallisuutensa puolesta saatuaan huolestuttavia tietoja agenteiltaan. Hän ryhtyy kehittämään pakosuunnitelmaa siltä varalta, että tilanne äityisi kestäättömäksi. Suunnitelma saa uuden suunnan, kun hän tapaa sattumalta intialaisen gurun ja kuulee tältä syrjäseudulla sijaitsevasta autioituneesta luostarista. Hän näkee mahdollisuuden käyttää nöyrää vanhusta hyväkseen ja lyöttäytyy tämän ystäväksi.

Diktaattorin pelkäämät uhkakuvat konkretisoituvat, ja hän pakenee luostariin. Siellä hän pääsee käsiksi gurun maailmanlaajuiseen oppilasverkostoon ja saa idean hyödyntää sitä valtapyrkimystensä välikappaleena.

Kaikki näyttääkin sujuvan loistavasti, kunnes menneisyyden haamut nousevat ahdistelemaan diktaattoria.

ISBN 9789523395817

